

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильесим
гъэтхапэм
къышегъэжъагъэу къыдэкы

№ 162 (21891)

2019-рэ ильес

ГЪУБДЖ

ЮНЫГЪОМ и 10

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтыутыгъехэр ыки
нэмых къэбархэр
тисайт ижүгъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъэзет

Мыекъуапэ — тиунэ кІэракI

Адыгэ Республикаем икъэлэ шъхьаіэу Мыекъуапэ
имэфэкI мафэхэр Іоныгъом и 6 – 8-м игъекъотыгъэу
хэдгъэунэфыкыгъ.

МэфэкI шъуашэм диштэу къалэр зэхэшаклохэм агъэкэрэкIагъ. Зыгъепсэфыпэ зэтегъэпсыхъаъхэр Мыекъуапэ иурам шъхьаіэхэу Пролетарскэм, Краснооктябрьскэм, нэмыхкхэм

ащыолъэгъух. Мэзпарк шъолъырэу «Мэздахэм» иіэгъо-благъо идэхагъэ нэм фэплъырэп. ДэклюпIэхэр загъецкIэжхэм ыуж «Мэздахэм» итепльэ зэхъокыныгъехэр фэхъугъэх, цыфхэм

якло пэ шъхьаіэхэм пытэу ахеуцуагъ. Күшххэ лъапэм жыр щыкъабз. Нэгыежъ тхыцэ къэбар гъэшэгъонэу пыльыр зэбгъашэ пшоигъюо дэклоя-пIэхэм уарыкло зыхъукэ, Мыекъуапэ

итарихъ лэшэгъухэм чыжъэу зэрахэхь-гъэм нахышыоу зыышбгъэгъозэнэу гум къыуело.

(ИкIеух я 2-рэ н. ит).

Мыекъуапэ — тиунэ кІэракI

(Икіух).

Идэхагъэ хэхъо

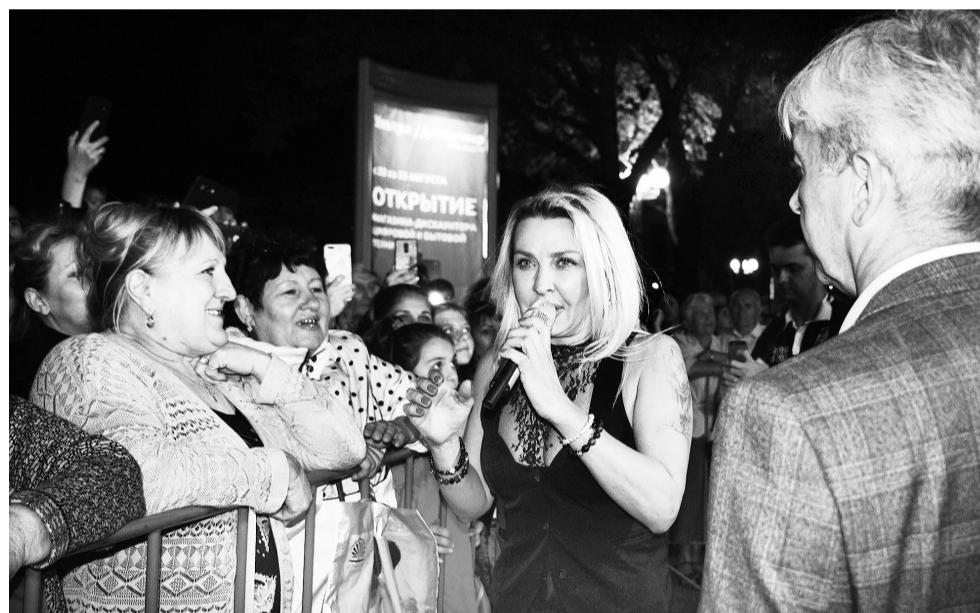
«Мэздах» ипчегу орэдышьюо щыжынчырам гур к'еіеты. Адыгейим, Мыекъуапэ афэгъэхыгъе орэдхэр к'еіух. Нэхэе Тэмарэ, Быщтэко Азэмэт, фэшхъяф артист цэрылохем к'аюорэ орэдхэр дискым тэххагъэхэу зэхэтэхых. Дэклюяпэхэм к'элэеджаклохэр, студентхэр, артистхэр, ны-тихэр, Мыекъуапэ имэфэкъи хэлажъэ зышлоигъохуу зэхахъэм к'яклюагъэхэр аштэльгъуу. Ансамблэхэу «Мыекъуапэ инэфильхэм», «Казачатэм», нэмькхэм яшьош к'эрак'эхэм мэфэк'ым ижьюор к'абзэ к'аюеты.

Адыгейим имузыкальне искуствэхэхъоныгъе фээшишыгъе композитор цэрылоу Тхьабысымэ Умарэ к'ызыыхуу гъэр ильеси 100 зэрэххүрэм фэгъэхыгъе гушилэ фабэхэр культурэм ио-фышэхэм к'ялуагъэх. «Мыекъопэ вальс» зыфилоу У. Тхьабысымэ ыусыгъэр дэклюяпэхэм атетхэм к'ыхадзагь. Орэдым тамэу ратыгъэм зеіеты, мэкъэ дахам лъагэу огум зыредзээ.

Зызышомбгурэ мэфэк'ым хэлажъэх Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэу Андрей Гетмановыр, аш игуадзэхэу Юрий Томчак, Сергей Стельмах, нэмькхэм к'улык'ушшэхэр, Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет хэхтээр.

Мыекъуапэ иадминистрацие культурэмкэе игъэлорышлапэ ипащэу Цэй Розэ тизэдэгүүшүэгъу к'ыщихигъещыгъ лъепкъ ыкыл п'лэуж зэфэшхъяфхэр бэххэу мэфэк'ым зэрэхлажъэхэрэр.

Цыфхэм уцуулэ дэклюяпэ шагъотынэр к'яхылъэкы, — к'еуатз юфшлапэ «Ошъадэм» ихудожественнааша Едыдж Викторие. — Мэфэк'ир нахь дахэ зэрашытшым пылых.

Къэлэ паркыр

Къалэм итхыльеджапэ иофишшэхэм к'элээльгъонэу «Ракушкэм» дэж к'ыншиззэуахыгъэм уельгъууаз. Мыекъуапэ итарих, икультурэ яхылгээгъе тхыльхэр, нэрыльгэтуу іепылгъуухэр зэкүлжэу зэргээфагъэх.

Сурэтышлхэм ялофшлагъэхэр лъэгъупхъэх. Лъепкъ іепеласхэм унагъом ишык'эгъэ п'кыгъохэр к'ягъэлъягъох. Пщэрхъаным фэлэпеласхэм адыгэ шхыныгъохэр паркым щагъэхъазырх.

Адыгэ к'уаер, хъалыжъор

Парк дэхьапэ студентхэм, пщэрхъякохэм ялзэлсэнэгъе осешхэр лъыгъупхъэхэп — зэхэшаклохэм ар имышык'лаагъэу альытагь. Хъалыжъор зэрэстэрэу фаемраты. Адыгэ к'уаер идэгъууэ, гъомылапхъэм гъэрет к'ынзэрэутырэм пщэрхъякохэр к'ытегущыгъэх.

Сыбыр, Туркмением, Ленинград хэкум, нэмькхэм к'ярыкыгъэхэу мэфэк'ым щызэрихылгъаэхэм адыгэ к'уаер шхыныгъо анахь дэгъуухэм ахалытагь.

Джэгупшэхэр, к'элээльгъонхэр

К'элэцык'лаагъэхэм апае джэгупшэхэр паркым дэж к'ыншиззэуахыгъэх. Хъэрэнхэр, бжъэмрэ шьомрэ ахэшыкыгъэхэм джэгупшэхэр щынэгъончъэх, к'элэцык'лаагъэхэр ашызэлокъ.

Мыекъопэ к'эралыгъо технологоческе университэтом, Адыгэ к'эралыгъо университэтом, к'элээгъеджэ колледжым, искуствэхэмкэе коллежым, нэмькхэм еджапэхэм

якъэгъэлэгъонхэр шэнэгъэм епхыгъэх.

Спорт зэлук'эгъуухэр

К'яучиэр, к'улайныгъэр зыщапсыхъэхэр спорт к'элээльгъонхэр гъашшэгъонхэр. А. Манченкэр, А. Таловасовыр, Р. Борэктөр спортым щыцлэриох, атлетикэ онтэгум пылых.

— Псаунгыгъэр зыгъэлэйтэ зышлоигъохэр тиеджапэ к'ягъэблагъэх, — к'ынлиагъе Борэктөр Раситэ. — Пшашъэхэр к'ялэхэр физкультурэм пыщэгъэнхэм иоф дэтэшээ.

К'ялэм ипчэгу

Мыекъуапэ ипчегу шхьалаэу В. И. Лениним ыцэ зыхырэм пщэрхъялпэхэр, лъэпкъ іашшагъэхэм якъээгъэлэгъонхэр, к'ялэцык'лаагъэлэхэр, концертхэр к'ызыышатыхэрэр, нэмькхэм зэдиштэхэу щагъэпсыгъэх.

Пчэгум ук'ихыагъэу йугъэ пщэс

яупым тыльыхъузэ нэмькхэм мэклахэм тяплы.

Теуцожь Фатимэрэ Исаева Анжелэрэ ялшагъэхэр хэдыхынным, лъэпкъ тхыпхъэхэм нахь яхылгагъэх.

— Зэльашшэрэ Стлашы Юрэ сиофшагъэхэм к'ызыэрлягъэхэр сэрк'э гушшагъохуу. Сурэтыш-модельер цэрылом гуки, псэк'и исэнхээт лъягъэхэу, аш щысэ тесхы, — к'ытиуагъе Теуцожь Фатимэ.

Т'эшшу Нурубий нымрэ сабыимрэ ясурэт лагъэмкэе к'ызыэрлигъэхэрэм фэшхъяф юфшлагъэ имышэми, илэпэлсэнэгъэ дунэе шэпхэе лъагхэм зэрадиштэрэм гур к'ыфытео, «опсэу» итээ.

Хэбзэ к'улык'ушшэхэр

Мэфэк'и ермэлык'эе урамэу Краснооктябрьскэм щык'уагъэм сатушшэхэм дэгъоюю юф щашшагъ. Адыгэ к'уаер зыщащэфыре чылпээм тышытэу урыс бэзильфыгъэ ныбжык'эм к'ык'уагъэр лъэшшуу тыгу рихыгъ.

— Адыгэ к'уаер идэгъуугъе ук'еупчэжын ишык'лаагъэп, ар дунаим щашшэ, — к'ык'уагъе бзыльфыгъэм Нэджык'ю Сафыет к'уаер щищэфыз.

Адыгэ Республиком и Лышихъэу К'умп'ыл Мурат, Правительствэм ик'улык'ушшэхэр, Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэу Андрей Гетмановыр, к'ялэм инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Джармэк'ю Азмет, нэмькхэм к'элэгъэлэгъонхэм ялптыгъэх.

— Республиком, к'ялэм ашыпсэухэрэм Адыгейим ик'элэ шхьалаэу Мыекъуапэ имэфэк'и фэгъэхыгъэу сафэгушо сшоинчуу. Ялофшлэн дэгъо зэхащэнэу, гъэхъагъэ ашынену афэсэло. Мыекъуапэ итеплээ хэпшык'изу нахь дахэ мэхьу. К'ялэм ипащэхэм ашк'э шуашшагъэ яи, — к'ык'уагъе Адыгэ Республиком и Лышихъэу К'умп'ыл Мурат.

фыжьым зызэриэтырэм уеплышээ, пщэрхъялпэхэм уяк'уалэ. Лым хэшкыгъэ шхыныгъохэр эзфэшхъяфых. Іанэхэр чыг жьаухэм ачилэтих, т'ысылпэхэм уащицк'енэу щитэп. Мэфэк'ым к'ешилк'ыгъэхэм цыфхэр зылэпашэх.

Гъомылапхъэхэр зыгъэхъазырьгъэхэм уащицхууээ, лъепкъ іашшагъэхэм нахь удахыхы — ари гъэшшэгъонба?! Гостэкъо Русланэрэ Платык'ю Айдэмыррэ пхъэм хашык'ыгъэхэр к'ягъэлъягъох.

Лъепкъ фольклорым нахь узылэпшэмэ, шык'эпшынэм, пхъэк'ычхэм, нэмькхэм музыкальном іэмэ-псымэхэм уялптыц. Лагъэхэр, пщэрхъякохом ишык'эгъэ п'кыгъохэр, фэшхъяфхэри дахх. Адыгэ Іанэм, к'ашэм уябгуклон умьльэцэштэу тэлтигъ. Гостэкъо Руслани, Платык'ю Айдэмырэ к'ялуатэрэд адыгэ лъепкъ шэжжым нахь ехылгагъ. Тягэжээ плашшэхэм к'ытфыщанагъэхэм ныбжык'эхэр сидэущтэу афэбъэсэштхээ. Джэ-

Концертхэр

Адыгейим иансамблэхэр, орэдьохэр мэфэк'и концертным хэлэжъагъэх. Еутых Вячеслав, Хъурэнэ Азэ, Сиху Темирк'ян, Шэуджэн Азэмэт, ансамблэхэр «Синдикэр», «Мыекъуапэ инэфильхэм», «Казачатэм», «Радугэр», «Шпаргалкэр», фэшхъяфхэри тызг'эгушуагъэхэм ашыцых.

Шъхъэгъуусэ зэфэхъуагъэхээ Игорьре Аннэрэ концертным ашыфэгушуагъэх. Урысыем изаслуженэ артисткэе Татьяна Овиценкэр хъэк'э лъялпэу мэфэк'ым хэлэжъагъ, гъэмафэм, іэлчлийн, т'ыгъэм, музыкэм зэфишагъэхэм, фэшхъяфхэм афэгъэхыгъе орэдхэр гум рихьэу к'ык'уагъэх.

Мэшюустхуухэм огур чэцим к'ягъэштэгъ, нэбгыришэе пчагъагъе ягуапэу чыжихъэзэхахъэм епльгъигъ.

ЕМТЫЛЬ Нурубий.

ИЦЫФХЭМ арэгуши

Муниципальнэ гъэпсыкэ зиэ «Красногвардейскэ районыр» загъэпсыгъэр илъэс 95-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ мэфэкі юфхъабзэхэр селоу Красногвардейскэм щыкъуагъэх.

Шэмбэт пчедыжым щегъэжъаѓэу пчыхъэм нэс псэуплэм игупчэ цыфхэ щызблэкыгъ, ахэр зэрэгчэфхыгъэх, къешуагъэх, ордхэр къаљаѓаѓа.

Районым щыпсэухэрэм ыкы хъакіхэм къафэгушонэу мыш къеблэгъаѓ Адыгэ Республикаэм и Лышьхъаѓ Къумпыл Мурат. Мэфэкі юфхъабзэх хэлэжъаѓах Адыгэим и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шхъаѓау Сергей Дрокинир, АР-м и Премьер-министрэу Александр Наролинир, республикэм и Къэралыгъо улчэхъаѓау Тхъакущын Аслын, район администрацием ипащэу Осмэн Альберт, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, депутатхэр, федеральнэ ыкы республикэ хэбзэ къулыкъухэм, тигъунэгъу Краснодар краим ямуниципалитетхэм ялъиклохэр, районым щыпсэухэрэр.

Къоджэ псэуплэ пэпчъ къыгъэхъазырыгъэ лъепкъ щагу зэүхыгъэхэм цыфхэм гъэшэгъонбэ аашльэгъуѓ. Адыгэ шхыныгъохэм къащегъэжъаѓа лъепкъ Іэм-псымэхэм анэсэу мыш къащаѓаэлэгъуѓа.

Непэрэ уахтэм диштэрэ къэлэ щылакэр гъэпсыгъэнэм ипрограммэ ийзэцкэхэн къыдыхэлтигъаѓау агъэцкэхъаѓа паркым республикэм ипащэ еклонлагъ. Мыш фонтан дэхэ дэдэ ыкы къэлэцыкыплощадкэ зэтэгъэпсыхъаѓа къицуагъэх. Джаш фэдэу парк дэхъэгъум дэжэ районым щыпсэухэрэм шхъакіхъаѓа ёнгэшо зыфашыра цыфхэртхэм ясурэтхэр зытет щытхум ипхъэмбгүу къыщиззэуѓа.

Район гупчэр зэрифхэшүашэу зэрэзэтэрахъэпсыхъаѓэм Адыгэим и Лышьхъа осёшу фишыгъ, а юфшэнэр тапеки зэрэлтигъэхкотэштыр, муниципалитетым щыпсэухэрэм щылакэх-псыукэ дэгүу ялэнэм зэрэпилытхэр хигъеунэфхыгъ.

ибаинигъэ шхъаѓау ыкы анахъаѓау зэригушхуу зигугъу къышыгъа ѡэгъэхэм зэгургионигъэ, зыкынныгъэ азыфагу илъяу мыш ѿзэдэпсээрэ цыфхэр арых.

Адыгэим и Лышьхъа псэуплэм игупчэ щылакогъэ мэфэкі зэхахъэм къыщигушигъээ, къызщихъаѓа ыкы зыщаплугъэ ирайон гупсэ щыпсэухэрэм игупау къафэгушуѓа. Республикаэм хэхъоныгъэ ышыным ыкы шхъолырим социальнэ-экономикэ зыпкытиныгъэ ильынэм муниципалитетим илахъышу зэрхэлтир хигъеунэфхыгъ.

— Красногвардейскэ районным амалэу Ѣекіхъэм ахэгъэхъогъэнэм, мэкъу-мэшым, промышленностым инвестицииу ахатхъэрэр нахъыбэхъуным непэ тынаї атет, ашкі юфшо тэгъэцакэ. Непэрэ мафэм ехъулэу мыльянкъохэмкэ гъэхъэгъэшухэр щылак, аш даклоу рай-

оным иэкономикэ гъэптигъэхэн, социальнэ юфыгъохэр зэштохыгъэхэнэм тишипыкъэу тапыль. Ахэм ахэхъа къэлэцыкы Ѣигыпшэхэм, еджаплэхэм, культурэм иучрежденихэм, гъогухэм яшын ыкы ягъэцкэхъын, зашъохэрэ псыр ыкы гъэстыныхъэ шхъантлэр псэуплэхэм ящелэгъэнхэр. Джаш фэд, сабыибэ зэрыс унагъохэм атефэрэ чыгу яхъхэм инженернэ инфраструктурэр ашыгъэпсыгъэним иофиғыгъу тинэпльэгъу идгъэкырэп. Фэтэрыбэу зэхэт унэхэм яшагухэр ыкы общественэ чыпшэхэр зэтэгъэпсыхъэх. Тшэрэр зэкэ зыфэгъэхъыгъэр тицыххэр ары — ахэм псэукэ амалэу ялэхэр нахъышу хъунхэр, агу къыдэттшэнэр ары, — къиуѓа къиуѓа Къумпыл Мурат зэхахъэм къеклонлагъэхэм за-къифигъазээ.

Республикэм ипащэ къызэрэхигъэшыгъэмкэ, къэралыгъо

программэхэм амалэу къатыхэрэр къызфэгъэфедэгъэнхэмкэ муниципалитетим федеральнэ ыкы шхъолыр хэбзэ къулыкъухэм зэпхыныгъау адририэр джыри нахъыгъэшэн, юфшэнэр югъэлэшын фае.

Зэригушхон Ѣлъакыщ цыфхэ Красногвардейскэ районным ил, ахэр мэкъумэш хызыметэм, гъэсэнгъэм, псакынгъэр къеухъумэгъэнэм, культурэм, нэмымкэ лъянкъохэм ашлажъэх. Муниципалитетим ыкы республикэм яхэхъоныгъэхэм зиахъышу хэль ветеранхэм, нахъыхъхэм зэрафэрэзэр Адыгэим и Лышьхъа къыхигъэшыгъ.

Аш фэдэ гъэхъэгъэшо зиэ цыфхэм ашыгъхэм нэужым республикэм ипащэ афэгушуѓа, ялофшэнкэ къалэжъыгъэхэр аритыжъыгъэх.

Илъэс пчагъэ хыгъау районым, республикэм чанэу фэлэ-

жъэрэ Красногвардейскэ районным игурыт еджаплэу N 11-м икэлэгъаджэу Хъаджымэ Натусе шольтырым итын анахъ лъаплэу медалэу «Адыгэим и щытхъузехъ» зыфилорэр фагъэшшошагъ. Мэкъумэш къыдэгъэкынэм изаслуженнэ юфышэхъу «Колхоз Ленина» зыфилорэм имеханизаторэр Владимир Малиныр, Красногвардейскэм дэт культурэм и Унэ ихормайстэрзу Наталья Машлыкинам «Адыгэим культурэмкэ изаслуженнэ юфышэхъ» зыфилорэр щытхъуцээр фагъэшшошагъ. Адыгэим и Лышьхъа ирээнэгъэхъ тхылхэр аратыжъыгъэх район администрацием мэку-мэшымкэ игъэлорышаплэ ибухгалтер шхъаѓау Галина Голдобинам, къуаджэу Джамбэчые дэт фельдшер-мамыку йэзаплэм иофишэхъу Джэлэукую Фатимэт, псэуплэ Большешиборовскэм культурэмкэ и Унэ ихудожественэ пашэу Валентина Красовскаям, псэуплэ-коммунальнэ хъызмэтшаплэ «Красногвардейское» зыфилорэм

инженер шхъаѓау Владимир Мороз.

Владимир Нарожнэм гущыгъэр зештэм, АР-м и Парламент идепутатхэм ацлакэ районым щыпсэухэрэм къафэгушуѓа ыкы гущыгъэр зэхабэ къалигъохыгъ. Ныбджэгъуныгъэм, зыкынныгъэм, зэгургионигъэм ямэфэкэу непэрэ зэхахъэр Ѣлъята ыкы АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм ирээнэгъэхъ тхылхэр нэбгыре заулэмэ аритыжъыгъ.

Мэфэкі юфхъабзэх хэлэжъаѓах ыкы цыфхэр агъэгушуѓа ѡэдьио цэрилохеу Дээбэ Мыхъамэт, Тхъагъэлайдж Мурат, творческэ купхэм, нэмымкхами. Ахэм къатыгъэ концертим зэхахъэр къыгъэбайгъ.

ТХАРКЬОХЬ Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

ХЭБЗЭ ФИТЫНЫГЬЭХЭР КЬАУХҮМЭХ

Ильэс 200-м өхүүкээ узэхээбэжьмэ, 1802-рэ ильэсүм Іоныгъом и 8-м императорэу Апэрэ Александр иунашьокэ Урысые империем юстициемкээ и Министерствэ агъэпсыгъ. Ашт ившъэрильхэм аахащыгъэ хэбзэгъэуцу актхэм ягъэхъазырын, джащ фэдэу хыкумхэм ыкли прокуратурэхэм ялофшэн изэхэцэн.

Юстициемкә апэрэ министрэ щытыгъэр зэльашаарэ урысые тхаклоу ыкли къэралыгъю иофишлэу Гавриил Державиниыр ары. Ильэсхэр клаугъэх, ведомствэм пшьэрыльзэу илэхэр зэхьоклыгъэх. Йоныгъом и 8-м УФ-м юстициемкә и Министерствэ иофишлэхэм я Мафэ хагъэунэфыкыгъ. Яиофшлэн зэрэззэшуа-хырэм, пшьэрыльзэу ыкли гъэхъагъеу ялэхэм афэгъэхыхыгъэу министерствэм и Гээлорышал-плэу АР-м щылэм ипащэу Ирина Ковалевам зэдэгүшлэгъу дэтшыгъ.

— Ирина, непэ Урысыем юстициемкэ и Министерствэ ишигээрэлхэр сыд фэдэхэ? Адыгеймкэ Йоффшэнэм ильэнэйкъо шхьа-Иэхэм сыда ахэлтывтэн пльэкиштыр?

— Мы мафэхэм юстициемкээ и Министерствэ ишьэрыльхэм яхгэхэхьон ыкИ ягъэпытэн ыужит. Къэралыгъо хабзэм ылъэпсэ шхъяаэр хэбзэ зыкыныгъэ хэльэу гражданхэм яхэбзэ шоиньонигъэхэр ыкИ яфитыныгъэхэр, джащ фэдэу къэралыгъом ыкИ цыфым пшъэдэкIыжьеу ахыирэп зэфэдэу яхэбзэ фити-ныгъэхэр къэухумэгъянхэр арь. Урысыем зэхъокыныгъэу щыхъугъэхэм къагъэльяаго къэралыгъо хабзэр нахь зэрагъэп-тагъэр ыкИ демократическэ обществэм иннститут хэхъонигъэхэр зэришыгъэхэр. Непэ юстициемкээ и Министерствэ гъэцэкIэкло хабзэу щыт, ар уголовнэ пшъэдэкIыжым, хыкум актхэм ягъэцэкIэн ыкИ коммер-цием пымыль организацехэм

цыифхэм къэралыгъо фэло-
фашихэр лъэгэ-
піэ инхэм анэсүү
афэгъэцкэлгээн-
хэр, хэбээ «ниги-
лизмэр» къызэнэ-
кыгъэныр, хабзэм
уасэу фаширэм
къыклемыгъэчы-
гъэныр ары. Аш-
пае, алар эмкээ,
профессиональнэ
юридическэ фэло-
фашихэр зыгъэ-
цаклэхэрэр на-
хыыбэ шыгъэнхэ
фае, ахэм ахэхъэх
очылхэр ыкы нот-
ариусхэр. Ятлонэ-
рэмкээ, граждан
лофхэмкээ актхэм
ятын ыльэнны-
кьюкээ пшьэрыль-
хэр гъэцкэлагъэ
зэрэхъурэм цыиф-
хэр зэригъэрэзэ-
хэрэр зэлжыты-
гъэр ЗАГС-м икъу-
лыкъухэм улпъэ-
күун лофтшэнры
зэрэзэхашэрэр
ары. Ящэнэрэмкээ, коммерци-
ем емылхыгъэ организацие-
хэр тэрээзүү регистрацие шы-
гъэнхэр тиофшэн ильэнныкъу-
шхъяа!эхэм аащщ. Яплэнэрэм-
кээ, хэбээ лофтшэнным иконтекст-
анаах шхъяа!у къыхигъэцьэрэд
хэбзэтворческа ыкы къольхъяа-
тын-ыыхынным пешүеклорэ экспо-
пертизэр Гээлорышлапэм щы-
пхырышыгъэныр ары

— Республика хэбээгъэү-
цугъэм игъэпсын узинеэнд
коллективыр сыйдэуущтэй
хэлажьэр?

Тиғызарышылғы юстициемкілә и Министерствә ичіпшілә күлгүкью щыт, аш иштәрлы шыхба-ләхәм ащың AP-м ихәбзә күлгүкүхәм хәбзә актәү ағъена-фәхэрәр экспертиза шығынхәр. Джаш фәдәу тиоғшылән хәхъе адвокатурәм, наториатым ықлі ЗАГС-м альянсыкъюлә уппләкүн-лыптылән тоғшыләнхәр зехъезәнхәр, джаш фәдәу коммерцием емыпхытә организациелү AP-м итхәр уппләкүләнхәр.

AP-м икъералыгь хәбзә күлгүкүхәм яшәпхъе-хәбзә актхәм япроектхәу көльхъе тын-Іыхынным пәшүеклорә экспертиза-хәр тәшшых.

Анах мәхъанә зиә шәпхъе-хәбзә актыйм ипроект дүйнәсүнным фәші тоғшыләкло күп ықлі комиссие зәхәтәш. AP-м иза-конхәм япроектхәм яхәпльэнкілә зәффхысыжыкъяр тұхынғыз зәзә-гынығы тәтъепсы. Ау AP-м Пышшылә и Унашты ықлі AP-м

— Нахынбэрэмж Ицыхэм
юристхэм, къэралыгъо
ыкчи муниципаль н къулы-
къухэм, хъыкум пристав-
хэм, очылхэм зафагъазэ.
Министым икуулыкъуш Иэ-
хэм якчул Иэхэу мэктээ дэд
къызыэрхэк Тырэр. Сыда ар

— Ыпшъэк! Э кызыэрэштыс! Уа-
гъэу, анахь пшъэрыйль шъхъя! Эв

ныгъэрэхэм афэгъэрхыгъээ
Юфыгъуабэ ЧыпнІэ зыгъэйо-
рышиЭжсынІэхэм ашызэ-
шиуахы. Арзу юштми, ква-
лификацие зиИэ ЮфышиЭ-
хэр чыпнІэхэм зэрафимы-
къухэрэр гумэкыгъю инэу
щыт. Хэбзэгъеуцу Юфиш-
ным ыльэнныкъокІэ сүдэу-
щтэу муниципалитетхэм
шьуадЭэнтиЭра?

— Тигъэлорышлалтээ ишьеэрийн
рыльхэм джыри ахэхьэ АР-мэдийн
имуниципальна образованиехэм
уставхэм ятхын ыклийн ахэм
яхбээз ыклийн коррупцием пэшүе-
клоэр экспертизэр зэхэцгээс
ныр. Федеральна хэбзэгчилүү-
гээд димыштэрэ уставхэр кын-
хэгээцгэлгэнхэмкээ гэлорышлалт-
тээмренэ улпъялунхэр муни-
ципальна образованиехэм ашы-
зэхещэх. Аш нэмийн шэпхээ-
творческэ юфшынны ыльзэны-
кьюкээ методическэ ыклийн зэхэ-
щэн-правовой йэпийнгүйр чынгэл-
зыгъэлорышлэжжын кулыкъухэм
ягъэгтэйгъэнымкээ муниципаль-
на образованиехэм ялтыкхэм
ренэу семинархэр афызэхэтэ-
щэх, муниципальна шэпхээ-хэ-
бээ актхэр планым хэмитэү
ильэс къэс тэупльялух. Ахэм
язэфхэхысыжжын Урысын
юстициемкээ и Министерствээ
джааш фэдээ АР-м чынгэлээ зыгъэ-
лорышлэжжын кулыкъухэм юф-
адэшлэгъэнымкээ Комитетын
алэклэгтэгъяхъэх.

— Щыфхэм правовой шІэнъыгъэу яІэм уигъэрзэнэу щыта? Адыгейм щытесу-хэрэм яфитыныгъэхэм якъеухъумэнкі шІэнъыгъэ икъу аІекІэлъэу ольыта?

— Шыыпкэ, граждан обществэр гъэпсыгъэным ыкы Урысыем ильэпкэ зыкыныгъэ гъэптыгъэным правовой культурэин ищыклагъ. Зыщыщ лъэпкыым ыньябжь, ипсауньгъэ, лъэ

кэу илэм ямын льтыгъэу, нэгбэрэ пэпчь фитынъ гъэ ил ихэбээ шоигъоныгъэхэм афэгъэхыгъэе кээбарыр кызызэкли гъэхъанэу. Хэтрэцыифи ихэбээ фитынъгъэхэр ышэнхэм пае иправово шэнгъэхэм ахи гъэхъон фае. А илэубытыгъэу «О новы государственнои политики РФ в сфере развития правового грамотности и правосознания граждан» зыфиор унашьом 2011-рийльэсүм УФ-м. Президент кээт хагь. Арэу щитми цыифхэм янахьи бэм правой шэн нытье икъу зэрэлжээмыльям кынхэкі, хэбзэгъэе цугъэр зэрэгтээ псыгъэм хэшшик

Нэвтрүүлж хэлж, тэрээс фырялсан. Нахынбэрэмжийн хэбзэукъоныгъэхэу зэрхжэхэд энэ нийтийн эхийн рэм ары ыльзасэр.

Цыфым, анахэй ныбжье кэхэм, правовой шлэнэгъеу ялэгч гъэунэфыргъенир, хэбзээ фитнэгъеу ялэр зыфэдэр икъоночноо къагурлыгъэлгъенир ыкчи правээ зэрагьэшлэним къифэцгъэнхэдээ ыльзэныкъоктэй гъэлгорышаптамаа имызакью, Урысыем иористихэмийн Ассоциацие ишьольтыр къулжин, тамэрээ республикэм и Очын палатэрэ юфыншо ашлээ.

— Тиреспубликэ юридицескэ обществэ иЮфишЭн шъхьа! Эхэм аицныц ылк! Э зыхэмэйль юридическо И-ны! Эгтүр цыфхэм ягъэгъо-тыгъэнэыр. Министым и Гъэйорышан! а ЮфишЭн-ныр гъэцэктагьэ зэрхьцүрэм льэпльэ. Мы лъэныкъомки! Юфхэм язынет сидэу шыт!

— Ары, ыпкі зыхэмыйл юридическе іәпшілгүр цыфат хэм яғыэгъотыгъенýр юстициалемкі Министерствем ишшәрлүг шъхъа. Ильясныкъо пәпчъ мын лъэныкъомкі гъэлерышап! Емде упльэкунхэр зәхещәр. Мышқылофшілкіо куп дгъэнэфагъеу анахъау кіләлэцыкъухэм правовои іәпшілгүр ятыгъеним и Маффиззәхшән фэгъэхъыгъеу юфын шхо ешіз. Гъэлерышап! Ем АР-и. Оның иккі Натарисидиң басынан

Очыл ыкы Нотариальна палатхэм, Урысыем июристхэя Ассоциацие ишъольтыр күтамз зэпхынгээ пытэ адырилээ зэдэлжьэх. 2019-рэ ильясым Адыгейм иочыл нэбгыри 173-м ыпкіэ зыхэмийл юридически Испытэгту цыфхэм арагъээстyg. 2018-рэ ильясым — нэбгырэ 291277-мэ. 2019-рэ ильясым имэзихэу пыкыгъэм мильтэнкъомкіэ нэбгырэ мига 43072-мэ очылхэм закыфа

— Минюстыр обществен

нэ организациехэм сүзэүүтээ адэлажьэра? Адыгийн ильэнкъ-культурны ыклюн дин организациехэм зэхжүүнчлээ адыштийнда?

— Коммерцием емыпхыгъэ организацىяхэр регистрацияе шыгъянхэр ыкلى упълэккугъянхэр гъэйорышапىم илофыгъо шъхья-лэхэм ахэхъэ. Мы мафэм ехульэу мыш фэдэ организацие 590-рэ республикэм щатхыгъ. Упчىلэз эзфэшъхъафхэмкىэ мы организацىяхэм зэхажэхэрэ семинархэм, лэнэ хураехэм тикъуллыкъушлэхэр ахэлажъэх. Тиреспубликэ лъялпкъ зэфэшъхъафыбэ ис. Лъялпкъ-общественнэ объединениеу 10 ыкلى зы лъялпкъ-культурнэ автономие гъэйорышапىم ытхыгъэх. Лъялпкъхэм язэдэлжэйнхыгъэ ыкلى коммерцием емыпхыгъэ организацىяхэм экстремизмэм ашыгухъумэгъянхэмкىэ юфтьхабзэхэр зэхэтэшэх. Джащ фэдэу тишьольтыр конфессие 13 ыкلى динлэжь организациеу 89-рэ ит. Аш нэмыкىлэу, динлэжь куп 21-рэ республикем щэлажъэ. Коммерцием емыпхыгъэ организацىяхэм ялофшиэн ыльзеныкъокىэ УФ-м ихбэзэгъяуцуугъэ зыукъохэрэр къыхэгъещыгъянхэм ыкلى ахэр дэгтээзыжыгъянхэм епхыгъэ упълэкунхэр ильяс къэс тэшых. Гущылэм пае, 2019-рэ ильясым курд бзыльфыгъэхэм ярганизациеу «Беритан» зыфиорэм хабзэр ыукуугъэу къыхаллъаша ялофшиэн залыгълауль

— Узинээш коллективым, гъюйорышланыим иветеран-хэм ягугъу къытфэншиль-гъэмэ дэгүүгъэ. Шьюисэнэхьат епхыгъэ мэфэкильм-кIэ сыйдэуущтэу уафэлъяло пийоригъуа?

— Тигъэйорышланы къэралыгъо граждан къулыкъум хэхэз ыкчи тикбулыкъушлэхэм тоофшээнмийн пышэдэкъыжь ин ахы. Шлоу зимиы юридическэ гэсэнэгъэ ыкчи стаж ялан фае. Къэралыгъо граждан къулыкъушлэхэм изеклуаки тэрээзын зэрэфаар сыйдигъуи зыщыдгъэгүүшшэрэп, ашт тываа тет. Мы мафэхэм Министром тоофшэн нахь къыкцэупчлэх хъульгээ. Ашт къыхэклэе тофуу тшлээрэм, тизэфхэхэссыжихээм шльхээхигъяа цыифхэр ашыдгъэгъозэнхэ фае. Тоф зыдатшиэрэ хэбзэухүмэктэо къулыкъухэм, министерствэхэм, ведомствэхэм ятофшилэхэм сирэзэнгъээ гүншижхэр слэгээхүү сийснэгүй.

щылэхэр апэзъюхы сшоигыу.
Тилофшаплэ күлүкүм ивет-
теранхэри, ныбжыкылэхэри щэ-
лажьэх. Ильэс 15 — 20 хугьэу,
ящытхуу арагъалозэ, 1эпэлэсэ-
ныгьэшхо ахэлъэу ялофшэн
агьецаклэ БрантI Анжелэ, Свет-
лана Гармоза ыкли Лылэплэ
Дианэ. Министерствэм кыт-
фигьэуцугъэ пшъэрлыр дэх
имылэу тапэкли зэрэдгээцэлэ-
щтын тыпильшицт. Силофшэгъу-
хэм тимэфэклэ сафэгушло,
псаунгытэя ялэу, шло щылэр
къадэхьоу шылэнхэй сафэлъало.

КИАРЭ Фатим

Теклоныгъэр къызыдахыгъэр ильэс 75-рэ зэрэхъурэм ипэгъокI

Пыир къушъхээм къащаагъэуцугъ

Темир-Кавказ зэуаплэм идзэхэм 1942-рэ ильэсүм ишишхьэу мазэ гьогоу «Мыекъуапэ — Туапсэ» зыфиорэр пыим рамыгъэубытыныр пшъерильэу къафашигъагъээм апэрагь. Пыим хы Шуцлэ йушор ӏэклэбгъахъэ хъущтыгъэп.

А охтэ шыыпкъэм Донрэ
Пшызэрэ азыфагу тидзэхэр
къыщаухъуреинхэш, пэриоху
къызфамыгъехъухэу, ягухэль
шлойхэр агъэцэклэнхэу ары
фашистхэр зэрэгугъэштигъэ-
хэр. Апэрэ нэмьиц танковэ

Къиныбэ зэпачыгъ

Мыекъопэ лъэныкъом щы-
зэрэ тидзэхэм Мыекъуапэрэ
Туапсэрэ пыир къанамыгъэ-

Xэгъэгу зэошхуу Теклоныгъэихо тизэолхэм
къызыдахыгъэм ихъугъэ-шлагъэхэр зэклэ-
джыри икъоу тхыжсыгъэхэу Ѣшлагъэп. Мыекъопэ
лъэныкъом Ѣшлагъэ заохэр зыфэдагъэхери икъоу
зэрагъэшлагъэп.

армиемрэ я 17-рэ дээмрэ
арых Мыекъуапэ къыпэблэ-
гъэ чыпэхэу чыдагъэр къыз-
щычлашхэрээр зэлъызыубы-
тынхэу агъэнэфэгъягъэхэр.
Ащ ыуж Краснодаррэ Новорос-
сийскэрэ адэль тидзэхэр пыни-
кэу зэхакъутэнхэш, лъыкто-
тэнхэу ары къызэрашлошы-
щтыгъэр.

Генералэр Конрад ары я 49-
рэ къушъхээшхончэо армейскэ
корпусым ипэшагъэр. Ащ Мыекъуапэ къыщегъэжъагъэу Туапсэ нэс къыриубытэрэ шьольтырым ынаа тетигь. Я 44-рэ
ыкли я 49-рэ нэмьиц дээ корпусхэм яштажхэр Мыекъуапэ дэтигъэх. Къалэм зэрэдэсхэу Мыекъуапэрэ Туапсэрэ къызэ-
рэзийэклэшагъэхъаштхэр рахъу-
хъэштигъ. Пыир дэгъоу ул-
шыгъягъэр, кючэшко илгэй. Тэ-
мыр Кавказыр пыим ыштэнкэ
шынэгъуагъэ.

Къалэу Ростов-на-Дону нэ-
мыцхэм ятонэрэу заштэм ыуж
псынкэу зыкъызэпьрагъази,
Краснодар, Ставрополь, Арма-
вир, Мыекъуапэ къапэблагъэу
къылыкъотаагъ. Пшызэ йушоо
ишъофхэм Германием итанк-
хэр тидзэхэм щызэтыраэжэн-
хэр къин дэдагь.

сынэу унашьо къафашигъагъ. Къалэм икъидэхъагу пэблагъэу зэо пхашэхэр Ѣшкуягъэх. Шышхьэу мэницихэр къалэм къидэхъэгъагъэх, ау топсэ гьогум рамыгъэклэхэу мэфи 6-рэ зэтэраэжэгъагъэх. Нэ-
мыцдэхэр псөуплэхэу Самур-
ская ыкли Хыдыржэе абламы-
гъэхэу къыщаагъеуцунхэ аль-
кыгъагъ.

Мыекъуапэ къызагбынэ ужым
пшъерильыкэу тизэолхэм къа-
фашигъагъэм Псыфабэ къы-
щегъэжъагъэу станицэу Да-
хьо нэс пыир къыбламыгъэ-
кынэу къыдильтэштигъ. А чыпилтүр зэпчэжъягъ, свя-
зым тоф ышшэштигъэп, еж-
хэр къушъхээм екштэгъагъ. Туапсэ
езыщлэштхэгъоруу гьогур
нэмыцхэм афызэлбэзкынын
фэягъэ. Къушъхээм уащи-
зеклонир къинигъэ, ошхэу
къещхырэм къушъхэ лягъо-
хэр зэхэмфыжъышхуу ышшэ-
штигъ. Тэ тизэолхэм язакъол,
гьогу зэтэгъэпсихъягъэхэм
ясэгъэ нэмыцхэм ӏешэ онтэ-
гэу ялхэм ягъекошын ох-
табэ ашуихъыштигъ. Ащ пае

къызэрэлъыкъотэштхэм къы-
щыкъэштигъ.

Тиухъумаклохэм ашхын ямы-
лэу, хъалыгъу гъугъэхэу хэкъыж-
хэу хъущтыгъ. Ау ахэм агу

Джаущтэу цыхээ зыфашы-
жыгъэу, гушхуагъэ ахэльз-
тизэолхэм фашистхэм апэ-
тъокхэу рагъэжъагъ. «Икъущт-
ыкъызэрэзэклэшагъэр! Зы

ибжихъэ лъэхъан нэмыцхэр
къызкызэтэуцогъагъэхэр. Лы-
хуужныгъэу советскэ зэолхэм
къахафэрэм фэдэ ахэм джыри
альэгъуагъэп. Джары ахэм
якло зэпамыгъэу Туапсэ дэ-
ханхэ зыкъамылъэшагъэр,
ежхэр ащ лъэшэу Ѣшгүгы-
щтигъэхэми.

Къызэклэшагъэп

Пыим тичыгъу Ѣшц лахь ау
сыдми ратыштыгъэп, ӏешэ зэ-
пэуцуж пхашэхэм яцыхэрэ,
ятехникэ Ѣшцэу бэ хэклиадэ-
штигъэх. Закавказскэ фронты
ыкъуачэклэ Туапсэ еклурэ гьог-
хэр нэмыцым рамыгъэштэ-
нимкэ джахэр ары зишуагъэ
къеклэшагъэхэр.

Хэгъэгу зэошхуу Теклоны-
гъэихо тизэолхэм къызыда-
хыгъэм ихъугъэ-шлагъэхэр зэклэ-
джыри икъоу тхыжыгъэхэу
ѡшлагъэп. Мыекъопэ лъэныкъом
ѡшлагъэ заохэр зыфэдагъэхэ-
ри икъоу зерагъэшлагъэп. Ау
дивизие зэфэшхъафхэм язэо
журналхэр къызэрэзэгопхыхэу
унэ къыкъедэ Мыекъуапэ къэ-
зыуухъумажъырэр, ащ ипь-
тагъ, илгэгъ, пыим зызэрэ-
римытээр аргыгъ.

Джары 1942-рэ ильэсүм

Мыекъуапэ дэжь Ѣшлагъэ
заохэм пыим хы Шуцлэ езы-
щлэшт гьогхэр ӏеклэмыгъэ-
хэгъээнхэмкэ инэу яшуагъэ
къеклэшагъ. Пшъерильэу тизэолхэм
къафашигъеуагъэхэр агъэ-
цэклэшагъ. Темир Кавказыр икъу-
шхэхэм пыир къащаагъеуцугъагъ.

Иван БОРМОТОВ.
Тхакло.

Шур къызыдэклюжырэр

Философием хэт термин «бинарные оппозиции» ёлошь. Ар дунаим фаби чыыни, нэфи шүнкли, ошлуу уайи, дэгүүи дэйи ренеу зэрэццээпытхэм фэгъэхыг.

Зэкіеми щыңынгъэм ащтышылкіе, тицыкыгъом кыншыгъэхъагъеу ащ дунаим тыфегъэхъазыры. Еми улыкішт, шуми улыкішт, егъешіләр гүшүагъуи, мыухыжын къини щыңыл, охътэ күштэрхъыр ежь иштогу рәкло. Адыгэ Хасеу ильэс щекікіе узекіләбжым изэттөүцожын уахътэрэ ащ икон-ра сағыншыгъе гупшыситу мы «бинарные оппозиции» епхыгъеу сакытегүшүе сшоигъу.

Уситу сапашхъе иль. Тури Адыгэ Хасэм фэгъэхъыгъе. «Ра! шыу нэкъуакъоха!» зыфилорэр хасэм иапэрэ ильэс зэттеуцогъуху Адыгейим республикэ статус илэ хүнүм анахь зилахышиу хэзылхъагъэм афэгъэхыгъ.

«Адыгэ палор» аперэ гъехъагъэм къакілелькілгъе юф. Къэрар илэ, лъепкынм кынышылтым ыгъэгуммекіе, ащ дэмышхъаххуу пылым э адыгэ дэдэмэ къапкырыкілэу утын ащчыжъеу бэрэ къыхэкы. Сыд пшін, ер шум бэрэ къенкъо, нахыбэрэмкі къитеко, ау сид фэдиз уахътэ тешлахъеми, шур къидеклюежы. Шум зылтижыгъуае ар щехъу, утынэу ыхъыгъэм елтытыгъ, зэтетуцожыгъеу пшошыими, гум тыркъо кытене. Ар тинахъижышиу, шум егъашіләм фэлжээгъе Шхъэлэхъо Абу ынэ къеслэгъуагъэм ащиш.

Уситумэ азыфагу уахъткіе иль щыңыл, ау адигэм кырыкторэм иджэрпэдхжэж. Сыда нартм квашчегъэхъагъеу шузышіләрэ в ыккэжынен зыккэхъурэр? Нарт Саусырыкъо машшо цыифмэ къафихыгъ, ау хэта ар псаоу чөзэйтагъэр? Джа нартм ашыщхэу зыгъэлтиштэхъэмрэ иныхжхэмрэ архы. Уахътэр лъыкыуати, нартмэ джэнэнкъо машлом ифэбагъе зэхашлагъеу а машлор Тхъэ бзаджэу Пакло къафегубжи зехъым хэт къэзыхъыгъе? Пэтэрэз. Аш фэгъэхъыгъеу тхъамафэрэ нартхэр ешъуагъе, ешхагъе. Ау хэта машлор къафэзыхъыгъе зыукыжыгъе? Джа нартхэр архы. Къа-хэжыуукъхэрэр, къахэлэйдыхъхэрэр ашхъедэмкілнхэм пае чатацкіе зэкіе зэфедиз-зээцэл бэрэ зэрашыщтыгъе адигэм ижыкіе кырыкыуагъэм къыхэшы.

Мыш лъешеу узэгупшысэн хэль, «узэкъотмэ ульэш» зыфилорэм зы хамдеч зэолхэр дегъахъехъэм, а уисэмегукіе, уиджабгукіе щыңым э уашыгъын плъекыщта, хъауми ушыншхъе закъомы нахышия? Ар уахътэмрэ чыпізуу узэрихъэрэмрэ къафагъенаф. Щыңынгъе къелгээс дэгүү, тэри акыл зыххынен зызеририхъыллагъэм мыхэр ащишы.

Дунаир шьотехъе-шьотекл. Уахътэм изэткыгъо диштэу тетгэгъо зыыгъе хабзэри мэзеко.

«Хэбзэшү мэхъуа?», — елоигу раутыгъем. «Ащ нахь ты-

тхъэу къытэкүгъэп!», — ело тетгэгъом хэшхыкырэм.

«Дунаир зэхъокыгъе», — алыагъ. «Дунаир арэп зэхъокырэр, ар ренеу зыпкъ ит, тэри зэхъокырэр, тызэхъокыш, дунайри зэтэхъокы», — къариложыгъ адыгэ бзыльфыгъе губзыгъэм.

Штэ ымышшэу цыиф щыңыл, ау аш шхъарыкышшурэр лы, улшэу уашъом пшыхъе егъекуагъеу иклюшун хъуме. Тхъэр анахь къызэтагъэмэ уашчы. Ар насыптыгъ. Блэкыгъе лъешлэгумыккіе адэжь, 1988-м лъепкъ юфмэ СССР-м нахь зыкыща-иэты зэхъум, къэлэ куп тыхъоу тэри адыгэ юфмэ тыпэууцогъагъ. Дунаим, хэгъэгум, хабзэм арыклощтыр къешлэгъоягъ, жызыпкоо хэгъэгум къиуагъэм бэмэ заригъеутыштыгъ. Тыккэлагъ, уклалэмэ, щэ пшэрэп, «тыгъужыгу ил» зыфалорэр къэдгэшшыпкъэжыщтыгъ. Гъуазэ тфэхъунэу нахыжъеу тшхъарытгъэри мэккагъе, ахэм шыукъэкаалэ хъунэу ахэтигъэри зырыз, ау «цыгъоре шъуаэрэ зэдэхэмэ къедашхъэр тырачы», тэри куп зэгурши мафэу тызэдежхъяэти, шыклае къыддэхъугъ.

Академикэу Лев Гумилевым ащ фэдэ куп макл, куп зыгъыкыуачлэм арилощтыгъэр «пассионарии». Үшхъэе ифедэ зэрифэн ымылоу, зыщыц лъепкыим фишлэрэр шломакл, ащ чээти мафи егупшысэхэрэр лъепкыим зыщыбагъохэкі, лъепкыр «къэ». Къеши, мэккэжы, джыри ыпеклэ зэрэшылштим ар лъапсэ фэхъу. Шылпкъе, пассионариехъу ажэ ацэ зэрэгэштим, щытхъухъе рыхъунхэм пае зыми щымы-щынхэм зеклохэрэри макл, мышкіе Александр Македонскэр щысэ — щытхъу лые пае Хындым къуагъе, нэужымы ащ екодылэхъигъ. Субпассинариехъи щысэх, ахэм яэнергие хъотэ-бжъэтэнэм, тигъоним, бзыльфыгъе в хъульфыгъе зе-щэним, шхъэфэгъэтхъэним тарагъяуадэ.

Тэ зигугуу тшырэр лъепкъ юфмэ иппассионариехъи арь. Ахэм янахъыбэ дэдэ уахътэм изэблэдэх хэклиудэ в псаоу къэнэхъэм, шъобж хахы. Уильепкъ пае къин пълэгъури, утхъенри зы ку зэдкылэшлагъе. ыпеклэ нахь зыкыудыирэ шыр арь зэкіе зэлтытыгъэр...

Джауцтэу 1988-рэ ильэсийм иаужыре мазэ «нысащекіе балоу, дзэклэ мэклалоу» Адыгэ Хасэр зэхэцжыгъе зыфэзээгъе купым лъепкыим пассионариеу къыхэшгъэхэр къэуцагъэх. Лъепкъ зэфэсийшор зыгъэхъазырэ купым, сыккэлагъэми (а уахътэм «шым игъериц, шым игъерибл, лым игъе щекіе» анахь ишуплэм ситигъ), пэшэнгъе къызэрэсаусэгъеэр сэркіе шьошаагъ. Апэуцужыгъе гүщэхэмкіе Шуу щекі тымыхъуа.

мэхъуа! Шхъэлэхъо Абу ти-хагурусы юфмэ тыккэуцагъ, 1989-м, къымэфэпэ мазэу ильэс щекікіе узекіләбжым Адыгэ Хасэр зыпкъ идгэуцожыгъ.

Тильэпкъ джы къырыклощтым тизэреплъирэр хэбзэ тетгэгъо зылагъэхэм ятхылэ къодьеу щымытэу, тио пхырыдгъэкын амал тиэ хъугъэ. Хэкум республикэ статус егъэгъотыгъен, лъепкъ быракъю Кавказ заом адыгэм щагъээльгъяэр (жъогъо пшыкытумрэ щебзэ-шищымрэ зытэтияр ары) республикэм символэу егъэштэжыгъэни, Парламентым адыгэрэ урысре зэфэдизэу хэгъэхъэгъэнхэр архы анахь юфыгъэхэр. Мыхэм зэрэлэпкъеу къаклэмыуцомэ мыхъунэу чыпэ тиуцаагъ. Джашыгъум Адыгэ Хасэр къещакло фэхъу, «Тлокитумэ я Комитет» шуу тлокитулкэ дгэлэпсигъе, ишогуу тиуцаагъ.

Нэужым зэрэлэпкъеу къыткью-уцаагъ, «узэкъотмэ, ульэшым» юкыучай юш щызэхэтшагъ. «Уиуахъе сыда щыгъэхъагъэр?» — алоу лъеуухэр къытэупчыхэмэ, ятложын джы щы. А онэтемых мафэхэм ти-пэшагъэр Шхъэлахъомэ я Абу бэчир. ыныбжь емьлытыгъэу, ар гупсынкэл-лъепсныклагъ, лъепкыим пае зэклакло илгээп, зэрэпассионариер гъэнэфэгъагъ. Мы лышшум, ащ ижъау чэтигъе къалэмэ, тибыльфыгъе юшмэ, узэдэупхъе нахыжъхэу тхэтигъэмэ, ахэм ядэун зылтэгъигъе ныбжыккіхэу «зипшэрахъыгъу къэси, блэзымыгъэгъигъэм» сиусэ афэгъэхъигъ.

Ра! Шыу нэкъуакъоха!

1

Шхъэлахъомэ я Абу Ра лы икъугъа. Къогуу къомыхъажъа, Ежээмэ къымыгъаза. Зэуи къыщымыхъоу Псэккүпсэ зэлпеча. Ра зэпичигъе гъогумэ Ильэужышшу ателья. Шээогуу тельхъе мафэу Къэлэ куп игъуса. Ра игъусэ шыумэ Гүүтээ зи амышиа. Амышиа амышиа, Алоэр ашлэхъа. Тызэдэхъэ мафэхэу Тыккызэдэхъэхъуа. Тиккэлэхъу хуупхъэхэр Ра тауж къимына. Емынэ нэкъуакъохэу Ра къызэдэушъха. Ра хэгъэгү мафэу Хэкур зэдитида. Тимьеу къытхэтэм Ра зыкызээлаца, Ра зыкъаушомбъуа. Гъогумыгъэко закхэхэр Ра зэкъольдэхъяа. Дээ сатыры гүщэхэр Ра къызэхъеуца. Апэуцужыгъе гүщэхэмкіе Шуу щекі тымыхъуа.

«Тадэхъунэп» тлоу

щэ тигуу къэмыйк —

Лъэпкыим фэзэуагъэхэр,

Гъуазэу аш илгээхэр

Зыкы тигуу имык!

Шапсыгъэ тфыщальэмэ

ягъыбзэ

Адыгэм непи къыхеши.

«Бжыхъэ хъумэ

пачыхъадзэм тегъэсты,

Гъатхэ хъумэ

стаффэр зээлтшэу тэпсэу,

Типсүкэ хъунэп», —

аюш,

Шуу куп макл

пүлим езаох...

Ахэмэ язэуакл иорэд

Ридадэкэ къырагъэзы.

Щынэ сид пай тиэн,

Тэш нахьи нахь мэккагъэх.

А пэзэмийблэжы заом

Минитумэ адыхэхъагъ.

агъаштэ,

Гүштэ рагыгъеу зэхэт.

Ахэтгыабэ мэш упкагъэу,

Зэдьпэбгъю щызэпэуул...

Орэдым къыхеших джыри

Лъыхъуж лъыбланхээр.

А бланэмэ щысэу ялгээмэ

Ра язэо мафэхэр ауха.

Дээ аухыгъем пэуулхэу,

Зэпэуулхэу

шоофим къинагъэх.

Къэнагъэмэ ахэр агъаэзэ,

Зэонир зэпамигъэу.

Гъунэ зимиэ щызэлти,

Тфыщальэмэ заухыжыгъ...

Заухыжыгъэмэ,

тигу щэнэфых.

Къытфагъэнэфырэ лъагъом

Зэрэлтээлкэу тэри тырэкло.

Лы икъугъе зэклэу

Тызгээплирэмэ тыпэуу.

Къытпэуцужыгъэмэ

тияллымэ,

Лъыккэ ткъоши ахэт.

Тызэхэтымкэ

жъау тфэхъунэу

Нахыжъ куп тымыгъота.

Гъотым ыл ышыгъэмэ,

Ра тапэлдэгъа.

Лъэпкыим пэуудзигъэмэ

Щабзэр къызэдадээ.

Тидээ мэклэ тлэклу

Къумалхэр къезаох.

Ра зэо мыуухыжым

</

Искусствэр – тибаиньгъ

«Налмэсыр» хэгъэгум къищэшьо

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ лъэпкъ къэшьокъо ансамблэу «Налмэсым» Урысъем икъалэхэм концертхэр къащитыщых.

Зеклохэм я Дунэе зэхахьэу Санкт-Петербург щыкъоштым «Налмэсыр» хэлжээшт. Хэгъэгум иансамблэ цэрыохэм зэхахьэм концерт игъэкъотыгъэу къащитыщым «Налмэсыр» ра гъэблэгъагь.

— Санкт-Петербург Дунэе лофтхабэу щызэхашгъэм кэ шьо заулэ къыщытшыщ, тиреспубликэ ыцлэ дахэклэ дгъэуцт, — къытиуагь «Налмэсым» ихудожественнэ пащэу, Абхазым, Пышэ язаслуженэ артистэу, Адыгейм инароднэ артистэу Хъоджэе Аслан. — Октябрэ революцием икъалэ тикийныш, Урысъем икъалэхэм концертищ ашызэхэтшщет.

Іоныгъом и 14-м – Сыктывкар, и 15-м – Ухта, и 17-м – Нижний Новгород «Налмэсым» иконцертхэр ашыкъоштых, адыгэ лъэпкъ искуствэм ибаш.

и ныгъэ къашигъэлъэгъошт. «Налмэсым» Іоныгъом и 19-м

Мыекъуапэ къыгъэзэжынэу щыт. Адыгэ къааем и Мафэ Іоныгъом

и 20 – 21-м Мыекъоэ районым щызэхашшт. Республикэм иофтхабээ «Налмэсыр» къищышьошт, щыуджыщт.

Іоныгъом и 28-м адыгэ шуашэм и Мафэ тильэпкъэгъухэр зыщыпсэухэрэ къэралхэм, Урысъем ишъольырхэм ашагъэмэфкъищт.

— Адыгэ шуашэм имэфэк Республикэм игъэкъотыгъэу щыкъошт, — къытиуагь Адыгейм лъэпкъ лофтхэмкъэ, іэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыгялэ зэпхыныгъэхэмкъэ ыкъи къэбар жъугъэм иамалхэмкъэ и Комитет итхаматэу Шхъэлэхъо Аскэр. — «Налмэсыр» концертым зэхэшшкю шъхъяэ фэхъунэу унашю тшыгъэ. Тильэпкъ ишъушаш идэхагъэ «Налмэсым» дунаим къыщегъэльагьо. Тызэрыгушхорэ ансамблэ мэфкъиэр лъагэу ыиэтшт.

Футбол

Апэрэ чыпIэр зыIэкIигъэкIырэп

«Биолог» Прогресс — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 1:1. Іоныгъом и 8-м зэдешшагъэх.

«Зэкъошныгъ»: Гиголаев, Кирьян, Омаров, Катаев, Хагъур, Белов, Ахмедханов, Делэкъу (Ещенко, 62), Къонэ, Кадимов (Бабенко, 46), Крылов (Смыр, 80).

Къэлапчъэм Иэгуаор дэзыдзагъэхэр: Къонэ – 3, «Зэкъошныгъ». Малыш – 65, «Биолог».

- 2. «Волгарь» — 19
- 3. «Динамо» — 17
- 4. «Черноморец» — 14
- 5. «Алания» — 13
- 6. «Махачкала» — 11
- 7. «Интер» — 11
- 8. «Биолог» — 11
- 9. «Спартак» — Нч — 10
- 10. «Краснодар-3» — 9
- 11. «Мэшыкъу» — 8
- 12. «Легион» — 8
- 13. «Анжи» — 8
- 14. СКА — 7
- 15. «Спартак» Вл — 3
- 16. «Урожай» — 3.

«Зэкъошныгъэм» къэлапчъэм нахыбэрэ Иэгуаор дидзэнэу, игъехъагъэхэм ахигъэхонэу тэгэгүйэ.

Іоныгъом и 14-м я 9-рэ ешэгъухэр купэу «Кыблэм» щыкъоштых. «Зэкъошныгъэр» Ростов-на-Дону икомандэу СКА-м Мыекъуапэ щылукъэшт. Ешэгъур сыхыатыр 16.30-м Адыгэ республикэ стадионым щырагъэхъэшт.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбый.

Я 8-рэ зыIэкIигъухэр

«Черноморец» — «Мэшыкъу» — 3:0, СКА — «Спартак» Вл — 2:2, «Краснодар-3» — «Волгарь» — 0:2, «Спартак» Нч — «Динамо» — 1:1, «Анжи» — «Урожай» — 6:1, «Алания» Вл — «Махачкала» — 4:0, «Легион» — «Интер» — 0:2.

ЧыпIэхэр

1. «Зэкъошныгъ» — 20

Зэхэзыщагъэр ыкъи къыдэзыгъэкIырэ: Адыгэ Республикэм лъэпкъ Йофхэмкъэ, іэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыгялэ зэпхыныгъэхэмкъэ ыкъи къэбар жъугъэм иамалхэмкъэ и Комитет иамалхэмкъэ и Комитет

Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, Редакцием авторхэм къайхырэ А4-къэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчыагъэкъэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлгээу, шрифтыр 12-м нахь цыкъунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхъгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожых. E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр: Урысые Федерацием хэутын Йофхэмкъэ, телерадиокъэтынхэмкъэ ыкъи зэлъы-Іэсикъэ амалхэмкъэ и Министерстве и Темир-Кавказ чыпIэ гъэйорышапI, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщахаутыгъэр ООО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи пчыагъэр 4283 Индексхэр П 4326 П 3816 Зак. 2356

Хэутынум узцыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхыатыр 18.00 Зыщахаутыгъэхъ уахътэр Сыхыатыр 18.00

Редактор шхъяэр Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъяэр игуадзэр Мэшлэкъо С. А.

ПшъэдэкIыж зыхыырэ секретарыр ЖакIэмкIо А. З.